

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar-utca 47-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ELLENZÉK ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Egész évre 16 frt. v. 32 korona. | Negyed évre 4 frt. v. 8 korona.
Félévre 8 frt. v. 16 korona. | 1 óra 1 frt 50 kr. v. 3 korona.

Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vásár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Telefon sz: 9.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

Telefon sz: 9.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33-ik szám.

Egy négyszög czentimeternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reklam sora 1 frt. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Hivatalos közlemények sora: 5 frt.

Nyilttérli cikkek:

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Győzzön az Igazság!

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületnek ma reggel megkezdett közgyűlése igen érthető okokból — országszerte nagy érdeklődést keltett fel.

Az a harc, mely a napi sajtóban és több rendbeli memorandum és más előterjesztések alakjában a mai közgyűlés napirendjére tűzött kérdésben hosszú időn át folyt, országszerte ébren tartotta az érdeklődést.

Kétségtelen tény, hogy a protestáns lolkész képzés kérdése épen Magyarországnak Királyhágón inneni részében elsőrangú fontossága.

Az a másik kérdés, mely ezzel kapcsolatos: hogy t. i. a lelkesképzés kizárólag a kolozsvári theologiai fakultáson, vagy pedig a nagy-enyedi theologiai akadémián is eszközöltessék ugy vallásügyi, mint a magyarság szempontjából egyaránt nagy jelentőségű.

A közgyűlést megelőző tollharcot felidézte az egyházkerületi rendes közgyűlésen megkísérlett államcsiny, vagy is egy becsmépszett javaslat, melynek elfogadása a nagy-enyedi theol. akadémiának kerülő uton való megszüntetését eredményezte volna.

A küzdő felek mindenike legerősebb fegyvereit vitte a harczba a tollal folytatott küzdelemben.

Most — mikor e sorokat írjuk — a küzdelem élőszóval foly a közgyűlési teremben.

Nagy kérdések felett, nagy elszántság és szokatlanul nagy komolysággal indult meg a szóval való küzdelem.

Meddig tart és hol fog végzódni, e pillanatban nem tudjuk, mert az előzmények nem nyújtanak támpontot, arra hogy a döntés iránt eleve tájékozva lehessünk.

Feltételezzük, hogy a két küzdő tábor minden egyes harczosa, vezére és táborkara az igazságért harczol.

Feltételezzük, hogy mindkét küzdő tábor csak a megengedett és az Igazság becsületével megférő fegyvereket visz a küzdelemben.

Feltételezzük, hogy a harczot nem a személyes invetivák, nem a személyes sértődések, a személyes érdekek vagy az e nemű érzékenykedések, hanem az igazság nagy elve, és főképpen a magyarság és az egyház magas érdekeinek megfelelő módon és eszközökkel fogják megvívni.

Bármelyik küzdő fél nyeri is meg az ütközetet, egyet kívánunk csak, hogy a diadal az igazságé legyen.

Mindenik tábor és mindenik harczos igyekezzék az Igazságot felismerni és a maga győzelmét nem önmagáért, hanem az Igazság nagy érdekéért óhajtani.

A t ö b b s é g e t, melynek részén a győzelem lesz, hasza át az Igazság szelleme, s a kisebbség, mely elveszti a csatát igyekezzék megnyugvást keresni abban a tudatban, hogy a részükről elvesztett ütközetben is az Igazság győzött s a kisebbség veresége az Igazság győzelmét jelenti.

Ha ez kölcsönös tudattá érdeklődik a két küzdő táborban, akkor a megvívott küzdelemre ugy a vesztés, mint a győztes fél megnyugvással tekinthet vissza.

Győzzön tehát a jobb és az ütközet vége legyen az igazság diadala!

Református tanító gyűlések.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, jul. 5.

Azok a református tanfőriak, a kik most a tanügyi kongresszus alkalmából a fővárosban időznek, ma három gyűlést is tartottak a ref. főgymnázium épületében.

A sort az alsó-szabolcs hajduvidéki ref. tanítók egyesülete nyitotta meg először is azaz, hogy a magyar tanítók házára 50 frtot szavazott meg, azután pedig az egyesület, — mely már az Emléknek is alapító tagja, husz forinttal az Eötvös alap alapító tagjai sorába lépett.

A gyűlést Simon Károly elnök nyitotta meg a haza életésével, majd Dobó Sándor felolvasta a magyar iskolajog multja, jelene és jövője czimű dolgozatát.

Mikor ez a reggel 8 órakor kezdődött gyűlés véget ért, a református tanítók orsz. egyesülete tartotta meg, miután az alapszabályai már megerősítést nyertek, — alakuló gyűlését.

A gyűlést dr. Kiss Áron nyitotta meg és nagyhatású beszédében annak adott kifejezést, hogy a ref. tanítók külön tömörülése nem azt jelenti, mintha szeparatistikus törekvéseket táplálna, mert a maga külön dolgainak végeztével lelkesedéssel megy oda, hol az egész tanítóság ügyei felett tanácskoznak.

Józsa Pál, a másik elnök, dicsőíti az ezeréves hazát s ennek üzeneten szeretére buzdítja a jelenlevőket s a távolmaradottakat egyaránt. Sinka Lajos brassói tanító

„Az ev. ref. egyház és iskolák hazafias szolgálati az 1000 éves magyar hazában“ czimű felolvasásában igaz vonásokkal ismertette az egyház küzdelmeit Magyarország nemzeti jellegének fennmaradásáért. Utána Dobó Sándor adta elő az orsz. egyesület keletkezésének történetét, mire titkos szavazás útján a tisztikar így alakult meg: Elnökök: dr. Kiss Áron (Bpest) és Sinka Lajos (Brassó), alelnökök Szalóky Dániel (Csokonya) Simon Károly (Hadház), titkár Kiss Sándor (Komádi), jegyzők Csúrka István (Debreczen) és Szombathy László (Felső-Vály) pénztáros Dávid Mihály (Debreczen). Ezen felül választottak 30 választmányi tagot a tanítók közül, a nem-tanítók közül pedig ezeket: Tisza István, Hegedűs Sándor, Nagy Sándor (Ágya), Nagy László, dr. Kiss Áron (Bpest), Szabó Aladár, H. Kiss Kálmán, Konkoly Th. Béla, Szabó János (Körös-Tarcsa) és Mecner Béla (Rád).

Kedves jelenetre adott alkalmat, hogy Vámosy Mihály főgymnáziumi igazgatónak ép a gyűlés folyama alatt hozták meg a Ferenz József-rendet, melylyel a király nemrég kiáltotta az érdemes tanfőrit, a kit a közgyűlés most sürd tapsok közt élénk óvációkban részesített.

A közgyűlés apróbb folyó ügyek elintézésével befejeztetvén, következett a hajduvidéki tanítók sok buzgósággal működő Gönci-egyletének a közgyűlése. Kovács Lajos az elnök e helyen is lelkesen emlékezett meg az ezeréves multról a jövő küzdelmeihez, melyet bárd helyet a kultúra fegyvereivel fognak végig harczolni, lelkesítette a Boockay szellemének örökösévé lett hajduvidéki tanítókat. Majd élénk tüntetések közt üdvözlö a kultuszminiszter képviselőjében jelenlevő Szathmári Györry miniszteri tanácsost, valamint Gönczy Pál leányát, ki férjével Csiky Kálmán egyet. tanárral jött el az atyja nevét viselő egyet körébe.

Erre Szatmáry min. tanácsos közoktatásügyi kormány, Csiky Kálmán né Gönczy Etelka pedig a Gönczy-család nevében köszöntötte az egyesületet, utánok Eötvös Károly Lajos hajduvidéki tanfelügyelő tartott magas színvonalon álló megemlékezést Gönczy Pálról, ennek különösen a zeleméri árvaházban lefolyt működését ismertette. Ezen a helyen tanügytörténetünk e kimagasló alakja már felszabad előtt nemes példát mutatott arra, miként kell a szegény, elhagyott gyermeknek munkával a munkára nevelni. Az előterjesztett részletekre, melyek igen becses adatok abból a korból, felhívta a szakkörök figyelmét.

Néhány folyó ügyet intéztek még el s aztán déli óra után a ref. tanítók lelkes hangulatban szétözöltek.

Püspök és bankár.

Budapest, jul. 5.

A „Hazánk“ írja:

Junius 6-án tartják meg Kolozsváron az erdélyi református egyházkerület közgyűlését, a mely az eddig fölmerült események és jelek után itélve igen zajos lesz. Ezen a gyűlésen fogják követelni Szász Domokos püspöktől, hogy nyiltan tegyen számadást és vallomást a gyűlekezet előtt, vajjon igazak-e azok a hírek a melyek az egyházvagyon kezeléséről, annak a vagyonnak bórzespekulációkra való felhasználásáról szólnak.

Már három évvel ezelőtt szárnra kelt ez a hír s azóta időközönként meg-megújult és mivel nem tudni, hol kezdődik a püspök ur vagyon és hol az egyházé, az a kérdés is fölmerült újra, kinek a pénzével spekulál tulajdonképen az erdélyi református egyházkerület püspöke a budapesti bórzen. De mindez soha olyan határozatott formát nem öltött mint ma. Eppen azért szükségét érzi az erdélyi református egyházkerület tagjainak egy része, hogy nyilvános ülésen végeztessék el ez a kényes ügy.

Mi eddig nem feszegettünk ezt az dolgot, de ma, a mikor előtűnt vannak Szász Domokos püspök e tárgyban egy újságíró előtt tett nyilatkozat, melyek oda hangzanak hogy a püspök tagadja miszerint semelyesen a bórzen játszott volna kötelességünk, hogy a helyzet tisztázásához hozzájáruljunk.

Szász Domokos püspöknek igaza van, hogy személyesen nem járt a bórzenre, nem is spekulált személyesen; az egyházkerület pénzeit pedig bankoknál depónálta. Ez helyes és magyarázatra nem szoruló tény.

De Szász Domokos püspök ezeket a depónált pénzeket felhasználta arra, hogy a budapesti „Merkur“ bankház közvetítésével a bórzen értékesítse, szóval spekulációra felhasználja. Ezt már akkor tette mikor Wackerle alatt a nagy konverziót vitték keresztül, tehát igen kedvező időben és a nevezett bankházzal folytonos személyes és levelezési összeköttetésben, illetve érintkezésben volt.

Ezt a püspök ur nem tagadhatja el.

A „Merkur“ bankház tulajdonosa ismételtén adott kifejezést örömeinek barátai körében, hogy az erdélyi püspök az ő tanácsára hallgatva milyen szerencsésen használta fel az alkalmat s azért nagy halálával van az illető bankháznak lekötelezve, mert ennek révén sikerült Kolozsvárot a papnövelde és Bpsten az egyházkerület tulajdonát képező öt szép bérházat építeni.

Szász Domokos az illető bankár irányában, — a ki tényleg hivatása magaslatán

— Mennyire szeretnek a gyermekeid tégedet! — mondá a testvérének, s mint kálapijának a biborszind szalagjait a még mindig szép arcához illesztgette.

És ugy látszik, hogy engedelmeskednek neked.

— Gertrud is szeret engem, a szegény kis jószág, de soha sem ad reám semmit.

Szeretnék egy lapot kiszakítani a könyvedből.

— Igazán?

— És ugy látszik, hogy a te fiaid olyan jó viszonyban vannak egymással: nem láttam hogy éles szót vagy haragos tekintetet váltottak volna, de azt hiszem, hogy ez onnét van, mert te sem vagy haragos soha, — sem bosszus.

— Oh, igen, az is megtörténik néha, mondá

Edna mosolyogva. De mi ebben a kis házban clyan sokan vannak, hogy ha nem tanulnak meg a mi aprólékos bosszuságainkat és szeszélyünkkel fékezni, soha sem tudnánk eligazodni.

— Ugy-e édes ikreim? mondá megismogatva azokat a göndör fűtő fejcsékét, melyek tulajdonosai fementek a lépcsőn utána.

Gyertek ugorjatok meg Letti néneketek — a ti szép, magas néneketek — mondjátok meg neki, hogy induljon — Vilmos és Gyula elviszik a vasúti állomáshoz és kérétek meg, hogy látogasson még bennünket ismét, mihielyt teheti.

Vanderdeckenné szeretettel bucsuzott el mindnyájuktól s a két öcsésével elindult. — De gondja volt rá, hogy minél előbb eltávolítva őket, ne hogy esetleg az állomáson, valami nagy uri ösmerőseivel vagy a mi még sokkal rosszabb lett volna, a férjével találkozzanak.

álva végezte a püspök spekulációit és tejesítette megrendeléseit a bórzen, háláját aként is kifejezte, hogy meghívta Kolozsvárra a papnövelde épület felavatási ünnepélyére, továbbá megbízta a budapesti bérházak építésével és finanszírozásával s mi több, e házakat a bankár nem csak adminisztrálja ha nem egészen bérbe is vete.

De alig, hogy ezek a házak elkészültek beütközött a bórzen a pangás ideje, a püspök azonban nem hagyott fel a spekulációval, örült megbízásokat adott bankárjának és a vége az — hogy a püspök tetemes, összefüggő differenciákkal tartozik, a melyek majdnem akkorák mint elért nyereségei voltak. Persze fedezet van még a bankokban depónálva, de a bórzen szellemével nem lehet örökre kezdő boldog frigyét kötni és így ki tudja, ma holnap nem azt jelenti-e a bankár a püspöknek hogy Uram tovább nem megy, tessék a differenciákat tényleg megfizetni, fedezett több nincsen!

Igy állanak a dolgok. Megirtuk hogy legyen a felszólamlóknak biztos bázisuk. Talán lehet még az egyházkerület ingó vagyonát egészen megmenteni.

Konszpiráció.

Ugy látszik, a szabadelvű korszak eseményeihez az abszolutizmus lexikonából kell az alkalmas szavakat megkeresni. Ma a konszpiráció ismét otthon van a magyar politikai életben, a mely dominiuma a szabadelvű pártnak Mert nem nevezhetjük egyébként azt az alattomos támadást, a mit Prónay Dezső ág. hitvallású egyetemes felügyelő ellen a Pesti Hírlap ad tudni a következőkben:

Az ág. h. ev. egyházban az öszre alighanem egyetemes felügyelő-változás lesz. Báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő fellépése a főrendiházban sokaknak nem tetszett, a miért is egyházi és világi előkelőségek értekezletet tartottak, hogy tanácskozzanak azon eljárás felett, mely által meg volna akadályozandó, hogy az egyetemes felügyelő politikai magatartásával ne feszélyezze az ág. h. ev. egyházat.

Az értekezlet üzenetének átadásával Kaszkáry dunáninneni felügyelőt bizta meg a ki lelvélben közzölte az értekezlet megállapodását az egyetemes felügyelővel, a ki válaszában kijelentette hogy politikai meggyőződésére nem enged pressziót gyakorolni s az esemény konzekvenciáit magára nézve le tudja vonni. Báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő magatartása már a mult évi egyetemes gyűlésen sokaknak visszatetszett, a midőn az államségély kérdésében ellentétbe helyezkedett az egyetemes gyűlés többségével és az egyetemes egyház érkeivel.

Ime egy konszpiráció a szabadelvű korszakból a politikai véleményszabadság ellen! Báró Prónay Dezső főrendiház szereplése a legutóbbi alkalommal szabad tárgya a megítélésének egészen az elítélésig, — de ezt a

A vonalon tett utazása után a kocsija várakozott reá, egyedül utazottkikeresztül a szép vidéken Kenti vidéken, hol a korai tavasz frissességében kezdett felfedezni minden. Vajjon az ilyen jelenetekből való hosszú távollét után — mert a mult jévbén a telt a városban töltötték — vissza emlékeztettek e régi tavaszokra? például arra, melyet a Wight szigeten töltöttek hol Edna ápolta és kényeztette őtet, Doktor Stedman oly jó volt hozzá és Gyula imádta. Vagy talán a későbbi tavaszokra midőn ő és Gyula mint jegyesek sétáltak kensingtoni kertekben, a levelek fejlődését nézve és a rigók fűtölését hallgatva?

Azokra a napokra, midőn ők együtt szegények és megéhesztettek kemény dolgozók de nagyon boldogok, vagy visszanézve ugy látszott, hogy azok azok voltak,

Én amint drága selyem ruháját lesimította és kocsijának a vánkosi közé hangyagul hátra dőlt, Vanderdeckenné nem egy sohajjal adozott a szegény Gyula emlékének — a most már teljesen biztos és kényelmes emlékezetnek — Szegény Gyula, a ki életének javában lett elhagyatva, meg csaiya, ő meghalt és el lett fedve,

Az iskola előtt elmenyeezésében jutott Lettinek azaz intézkedése, hogy Gertrud ott várakozzék reá, azt gondolva, hogy a guvernánt elmentete és az ő visszatérése között levő időre ez lesz leányára nézve a legbiztosabb hely.

— De, végzetes elővigyázatával tul lőtt a czélponton.

— Mert abban a pillanatban midőn a kocsirol leszállott az iskola ajtója előtt levő padon ülve Stone Jánost látta Gertruddal beszélgetve ki mellette állott

(Folytatása következik.)

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1896. Július 6.

Az asszony birodalma.

REGÉNY.

CRAIK ASSZONYTÓL.

— Két kötetben. —

Az „Ellenzék“ számára fordította: Amica.

MÁSODIK KÖTET

IX.

Tizenöt év múlva.

(Folytatás.)

(113)

A szekrény különböző tartalmát kezdte vizsgálni.

— Ni, ni, mi van itt? Egy pár kis baba cipő.

Én azt gondoltam, hogy az ilyenféle keszlet reg kifogyott nálad.

— Ez a kis leányomé volt, kit oly korán vesztettem el.

Rövid szünet után azt tette utána — Letti, neked sokasom halt meg gyermeked?

— Nem, soha.

És ekkor a két testvér — mind a kettő anya — az ilyenféle kincseket tartalmazó szekrény előtt állott, hol a kis cipők mellett több apróságok heverték; szalagok, egy kis kötényke, kedves emlékek a halottáról, melyeket szeretünk megtartani és idővel megtanuljuk nyugodtan nézni azokra, a hogy egykor mások fognak a mi tőlünk maradt emlékekre nézni.

Mialatt azokat néztek közös nőiességük és anyaiságuk mind a kettőjük szívét meglágyította,

4-4

